

Seat No. : _____

KD-105

March-2014

LL.B. Sem.-V (New)

304 E : Public Interest Lawyering (New)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

સૂચના : જમણી બાજુનાં અંક કુલ ગુણ દર્શાવે છે.

Instruction : Figures to the right side indicate full marks.

1. “જનહિતવાદ એ શાંતિ ક્રાંતિ છે.” સર્વોચ્ચ અદાલતનાં નિર્ણિત કેસો સાથે આ વિધાનની ચર્ચા કરો. **20**
“Public Interest Litigation is a silent Revolution.” Discuss this statement with the decided cases of the Supreme Court of India.

અથવા/OR

“જનહિતવાદ એ પોતાને સાંભળવાનાં નિયમોનો અપવાદ છે.” ચર્ચા કરો.

“Public Interest Litigation is an exception to the Rule of Locus Standi.” Discuss.

2. “જનહિતવાદે વળતરનું વિધિશાસ્ત્ર વિકસાવવામાં મહત્ત્વનું પ્રદાન કરેલ છે.” સર્વોચ્ચ અદાલતનાં નિર્ણિત કેસો સાથે આ વિધાનની ચર્ચા કરો. **20**

“Public Interest Litigation has contributed a lot in development of compensatory jurisprudence.” Discuss in detail with the decided cases of the Apex Court.

અથવા/OR

અદાલત ક્યારે જનહિતવાદની અરજીમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનો ઈન્કાર કરી શકે ? ઉચિત કેસો સાથે સમજાવો.

When court may refuse to entertain an application of Public Interest Litigation ? Explain with relevant cases.

3. બંધારણનાં અનુચ્છેદ 21નો વ્યાપ વિસ્તૃત કરવામાં જનહિતવાદનાં ફાળાની ચર્ચા કરો. **20**

Discuss the contribution of Public Interest Litigation in expanding the scope of Article 21 of the Constitution of India.

અથવા/OR

વિસ્તૃતમાં નોંધ લખો – કસ્ટડીમાં અત્યાચાર રોકવામાં જનહિતવાદની ભૂમિકા.

Write Explanatory Note on – Role of Public Interest Litigation in prevention of custodial violence.

4. પર્યાવરણ સુરક્ષા જાળવવા તથા પર્યાવરણમાં પ્રદૂષણ ઘટાડવામાં સર્વોચ્ચ અદાલતે જનહિતવાદ દ્વારા આપેલ પ્રદાનની ચર્ચા કરો. 20

Discuss the role of the Supreme Court through Public Interest Litigation in preserving environment and curtailing the environmental pollution.

અથવા/OR

જનહિતવાદની શું મર્યાદાઓ છે ? અદાલતો દ્વારા જનહિતવાદની અરજીઓમાં પસાર કરાયેલ હુકમોનાં અમલમાં પડતી અડચણો સમજાવો.

What are the limitations of the Public Interest Litigation ? Explain the hurdles in implementation of the orders of Public Interest Litigations passed by the Courts.

5. (a) ગમે તે બેનાં જવાબ આપો : 12

Answer any **two** :

- (1) મુરલી દેઓરા વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા (AIR 2002 SC 40)
Murli Deora v. Union of India (AIR 2002 SC 40)
- (2) રે નોઈસ પોલ્યુશન કેસ (AIR 2005 SC 3136)
Re Noise Pollution Case (AIR 2005 SC 3136)
- (3) ગુજરાત હાઈકોર્ટ પબ્લિક ઈન્ટરેસ્ટ લીટીગેશન રુલ્સ, 2010ની મુખ્ય જોગવાઈઓ.
Main provisions of the Gujarat High Court PIL Rules, 2010
- (4) ડી.કે. બાસુ વિ. સ્ટેટ ઓફ વેસ્ટ બેંગાલ (AIR 1997 SC 610)
D.K. Basu v. State of West Bengal (AIR 1997 SC 610)

- (b) નીચેની કાલ્પનિક હકીકતો વાંચી પ્રશ્નોનાં જવાબ આપો : 8

ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં કેસો દાખલ કરવાની પ્રક્રિયા સરળ, ઝડપી અને ચોક્કસ બનાવવા માટે ગુજરાત હાઈકોર્ટ એડવોકેટ્સ ઓન રેકર્ડ રુલ્સ, 2014ની રચના દ્વારા “એડવોકેટ્સ ઓન રેકર્ડ”ની પ્રથા ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં અમલી બનાવેલ છે. આ નિયમ પ્રમાણે જે વકીલ ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં ન્યુનતમ ત્રણ વર્ષની વકીલાતનો અનુભવ ધરાવતો હોય તથા તેની ઓફિસ ગુજરાત હાઈકોર્ટથી 15 કિલોમીટરની ત્રિજ્યામાં હોય તે જ એડવોકેટ ઓન રેકર્ડની પરીક્ષા આપી શકશે. આ પરીક્ષા પાસ કર્યા બાદ વકીલ ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં કેસ દાખલ કરી શકશે.

આ નિયમો વધુમાં જણાવે છે કે જે વકીલે ઉપરોક્ત પરીક્ષા આપેલ ન હોય તથા એડવોકેટ ઓન રેકર્ડ તરીકે નોંધાયેલ ન હોય તે ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં કોઈ કેસ દાખલ કરી શકશે નહીં. (આવા) અન્ય વકીલોએ તેમનાં કેસો એડવોકેટ ઓન રેકર્ડ દ્વારા દાખલ કરાવવાનાં રહેશે. વકીલોનાં કેસ દાખલ કરવા અંગેની જાણકારીનાં અભાવે કે બીજી કોર્ટ કાર્યવાહીની જાણનાં અભાવે કેસો વિલંબમાં ન પડે તે જ આશયથી ગુજરાત હાઈકોર્ટ દ્વારા આ નિયમો અમલી બનાવાયેલ છે. એડવોકેટ ઓન રેકર્ડની પ્રથા કોઈપણ જાતની અડચણ વિનાં સર્વોચ્ચ અદાલતમાં વર્ષોથી પ્રવર્તમાન છે. એડવોકેટ્સ ઓન રેકર્ડની પ્રથા અસીલો અને હાઈકોર્ટ સિવાયની અન્ય અદાલતોમાંથી આવતા વકીલોને અનુકૂળ છે તથા વહીવટી ઓફિસનું કાર્ય પણ સરળ બનાવે છે.

શ્રીમાન એક્સ, ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં વકીલાત કરે છે અને તેઓ ગુજરાત હાઈકોર્ટ એડવોકેટ્સ ઓન રેકર્ડ રુલ્સ, 2014 ભારતનાં બંધારણનાં અનુચ્છેદ 14, 19(1) (g) તથા 21નો ભંગ કરતા હોઈ તેને જાહેરહિતની અરજી દ્વારા પડકારવા માંગે છે.

પ્રશ્નો :

- (1) શું શ્રીમાન એક્સ દ્વારા દાખલ કરાયેલ આ જાહેર હિતની અરજી ટકી શકે તેમ છે ? જો હા તો તેમાં કોણ પક્ષકાર બની શકે ?
- (2) આવી જાહેર હિત અરજી કયા કારણોસર થઈ શકે ?
- (3) સામાવાળાને (બચાવનાં) કયા કારણો હોઈ શકે ?
- (4) ન્યાયાધિશ તરીકે આ કેસમાં તમારો નિર્ણય આપો.

Answer the questions after going through the following hypothetical facts.

In order to make the filing of cases before the Gujarat High Court easy, speedy and accurate, a system of 'Advocates on Record' is introduced in the High Court of Gujarat through Gujarat High Court Advocates on Record Rules, 2014. As per the aforesaid Rules, the layers having minimum 3 years' experience as an advocate in the High Court of Gujarat and having his office within the radius of 15 kms from the High Court of Gujarat can appear for the examination of Advocates on Record, to be conducted by the High Court of Gujarat. After having passed the said exam, an advocate can file a case before the High Court of Gujarat.

The aforesaid Rules further say that no lawyer except those who have passed the above examination and designated as Advocates on Record can file any case before the High Court of Gujarat. Other advocates have to get the case filed through AORs. The aforesaid rules are passed by the High Court of Gujarat with a view to see that the cases may not be delayed due to lack knowledge of filing procedure and other court formalities by the advocates. The Advocates on Record system is also prevailing in the Supreme Court since number of years without any difficulties. The system of AOR is convenient to the litigants, lawyers coming from the courts other than High Court and also smoothens the work of the Administrative Office.

Mr. X, a lawyer practising in the High Court of Gujarat wants to challenge the Gujarat High Court Advocates on Record Rules, 2014 being violative of Article 14, 19(1)(g) and 21 of the Constitution of India by way of filing Public Interest Litigation.

Questions :

- (1) Whether such PIL files by Mr. X is maintainable ? If yes, who can be the proposed respondents ?
- (2) What should be the grounds to file such PIL ?
- (3) What are the grounds available to the respondents ?
- (4) Give your decision as a Judge to this case.

KD-105

March-2014

Third LL.B. (Monsoon Sem.) (Old)

304 E : Public Interest Lawyering, Legal Aid and Para-Legal Services (Old)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

સૂચના : દરેક પ્રશ્ન સમાન ગુણ ધરાવે છે.

Instruction : Each question carries equal marks.

1. જનહિતવાદનાં ઉદ્ભવસ્થાન, વિકાસ, સ્વરૂપ અને વ્યાપની વિગતવાર ચર્ચા કરો.
Discuss in detail the origin, growth, nature and scope of Public Interest Litigation.
અથવા/OR
જનહિતવાદની અરજી સાંભળવા અંગેની અદાલતોની સત્તા વિગતવાર સમજાવો.
Explain the powers of the Courts entertaining the applications for Public Interest Litigation.
2. ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતે કઈ રીતે કસ્ટડીમાં રહેલ વ્યક્તિઓ તથા ધરપકડ થયેલ વ્યક્તિઓનાં માનવ અધિકારોનું જનહિતવાદ દ્વારા રક્ષણ કરેલ છે તે સમજાવો.
Explain with the decided cases how the Supreme Court of India has through Public Interest Litigations tried to protect the human rights of the persons in custody and arrestee.
અથવા/OR
“જનહિતવાદ પર્યાવરણનાં રક્ષણ માટેનું શ્રેષ્ઠ હથિયાર છે.” – આ વિધાનની સર્વોચ્ચ અદાલતનાં નિર્ણિત કેસો સાથે ચર્ચા કરો.
“Public Interest Litigation is the best weapon for the court to protect the environment.”
Discuss this statement in the light of decided cases of the Apex Court.
3. કઈ રીતે જનહિતવાદ રાજકારણીઓને તેમની સત્તાનો દુરુપયોગ કરતાં અટકાવે છે ? નિર્ણિત કેસો સાથે આ વિધાન સમજાવો.
How Public Interest Litigation prevents the politicians from misusing their powers ?
Explain with the help of the decided cases.
અથવા/OR
વિગતવાર સમજાવો : ગરીબો અને નિરક્ષરોનાં અધિકારોનાં રક્ષણ માટે જનહિતવાદ.
Explain briefly on : Public Interest Litigation as an instrument to protect the rights of poor and illiterate people.

4. નીચેના પૈકી ગમે તે બેનાં જવાબ આપો :

Answer any **two** from the following :

- (1) ડી.કે. બાસુ. વિ. સ્ટેટ ઓફ વેસ્ટ બેંગાલ
D.K. Basu v. State of West Bengal
- (2) સુપ્રિમ કોર્ટ એડવોકેટ્સ ઓન રેકર્ડ એસોસિએશન વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા
Supreme Court Advocate on Record Association v. Union of India
- (3) ચેરમેન, રેલ્વે બોર્ડ વિ. ચંદ્રિમા દાસ
Chairman, Railway Board v. Chandrima Das
- (4) નર્મદા બચાવો આંદોલન વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા
Narmada Bachao Andolan v. Union of India

5. નીચેના પૈકી ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નોનાં જવાબ આપો :

Answer any **three** from the following :

- (1) કાયમી લોક અદાલતો અને તેનાં કાર્યો.
Permanent Lok Adalats and functions thereof
- (2) મફત કાનૂની સહાય અને સલાહ.
Free Legal Aid and Advice
- (3) હાઈકોર્ટ લીગલ સર્વિસીઝ એથોરીટી.
High Court Legal Services Authority
- (4) કાનૂની સાક્ષરતા શિબિર.
Legal Literacy Camps
- (5) અર્ધ-ન્યાયિક તાલીમ અને તેનું મહત્ત્વ.
Para-legal Training and its importance
- (6) લીગલ સર્વિસીઝ ઓથોરિટીઝ એક્ટનો હેતુ અને કારણો.
Objects and reasons of the Legal Services Authorities Act

